

ECONOMUL

redactat de I. COSTIN,

preot.

Însoțiri economice.

Mântuirea poporului nostru, care se luptă cu mulțime de neajunsuri, care se gârbovește sub sarcinile publice, care vâzând cu ochii sărăcește, numai prin unirea puterilor se poate ajunge.

Lucrurile cele mai grele, cum sînt dărmarea stîncilor și clădirilor monumentale, se pot îndeplini prin brațe multe cu ușurătate. Puterea de lucrare a însoțirilor ni-o descopere însași natura. Singuraticile albine ori furnici, se dovedesc cât se poate de slabe și lucrul cărora abia se poate lua în socoteală; dar' prin unire isprăvesc adese-ori lucruri care pun în uimire chiar și pe omul cel mai înțelept.

În societatea omenească asemenea se ivesc multe lucruri, pe care singuraticii nu sînt în stare să le ducă la îndeplinire, prin unirea puterilor, minții și materiei se pot duce la ispravă îndestulitoare.

Fundamentul, pe care se razimă statele, comitatele și singuraticile comune din punctul de vedere al guvernării și administrării, încă nu sînt altceva decît unirea cetățenilor într'o viață socială pentru scopuri împrumutate: ca însoțirile.

Dacă conducătorii firești ai poporului sînt hotărîți a lăți și introduce economia rațională în șirul poporului nostru plugar, atunci prima cerință este să-l pregătească la întemeierea de însoțiri. Astăzi toate lucrurile mai mari se aduc la sfîrșit bun prin însoțiri.

Numai prin însoțiri se poate lăți cu ușurătate, moralitatea, ajutorarea împrumutată și înțelegerea frățescă. Poporul plugar numai așa va pute ajunge la bunăstare și îndestulare, dacă prin puteri unite, păstrare și sîrguință și-a aduna pe încet dar' sigur capitalul, de care are lipsă. Împregiurările economice trebuie întocmite, ca fiecare comună ori persoană să fie datoare sieși. Aceasta se poate ajunge numai prin însoțire, ca cineva să-și împrumute banii sei și totodată să-și plătească camătă pe seama sa.

Însoțirile scutesc membrii dela alergările prin orașe și sate străine după bani, poporul avînd însoțirea proprie cruță vreme și cheltueli, care socotindu-se pentru fiecare comună, în cursul anului se ridică la capital destul de însemnat.

Plugarii și zilerii nostri trebuie să aibă în mijlocul lor fundamentul tare pe care să se poată răzima, adică pentru acoperirea lipselor însași să-și compună bancă, de unde în vreme de lipsă se poată

împrumuta, ear' avînd prisos să-și poată așeza banii cu dobîndă.

Însoțirile lătesc virtuțile de sîrguință și păstrare ambiționând la lucru pe membri ca prin muncă se adune cât de multă dobîndă din osteneală, care să o așeze la propria însoțire pentru păstrare.

Prin însoțiri se pot cumpăra moși mai mari, care apoi direcțiunea le împărțește în părți mai mărunte chiar și la cei mai săraci membri, dacă se obligă a le plăti în rate și vreme de mai mulți ani. În modul acesta și cei mai săraci oameni din comună, fie chiar zileri, se pot face proprietari. Cu lucrul de mîna îndeplinit pe proprietatea altora, pot plăti ratele cu care dătoresc.

Însoțirea îndeamnă pe membri se facă îmbunătățirile de lipsă pe deosebitele proprietăți, regulând vâlcele, stîrpind lacuri și tufșuri se sporește cantitatea pămîntului roditor. Tot asemenea sfătuește membri la plantarea locurilor priincioase cu pomi și vie, eară pe coaștele care nu sînt acomodate, pentru altă cultură cu arbori. Pe lângă vâlcele, fluvii și pămînte mlăștinoase îndeamnă la plantarea răchișilor și loze, ear' în lacuri spetează și trestie, din care se câștigă material pentru pregătutul de coșerci, coșuri și se împletesc deosebite lucruri trebuincioase.

Industria de casă, pentru prelucrarea materialului de lemn, spetează, paie și hîrtie, toate se pot introduce cu ușurătate. Noi știm foarte bine, că poporul nostru plugar în cursul iernii ar avî destulă vreme pentru lucrul de casă, numai știința îi lipsește.

Numai prin însoțiri se poate introduce în cultura pămîntului sistemul rațional. În modul acesta se pot cumpăra mașine agricole, care pe lângă un preț convenabil se dau spre folosința membrilor. Se împrumută cu garanție ca să fie răsplătită paguba ce s'ar întempla mașinelor, tot odată se plătește o arîndă, ca să fie asigurată camăta capitalului cheltuit. Membrii însoțirii sînt instruiți cum se pună în lucrare uneltele deosebite.

Însoțirile pot lăți literatura economică parte că dau premii pentru scrierea câte unui articol bun în careva ram economic. parte lătesc opurile dovedite de bune în răspîndirea cunoștințelor economice. Prin aceste scrieri de o parte se lătește cultura, căci cetitorii se deprind cu cetitul, de altă parte cunoștințele practice și teo-

retice a economiei raționale. Din scrierile de acest cuprins economii află multe povețe și sfaturi folositoare, care aplicîndule la lucrul pămîntului le aduc dobîndă.

Însoțirile se pot îngriji de piațe pentru deosebitele produse ale membrilor. Poate vinde cantitate mare de produse de acasă fără să fie siliți membrii a alerga pe la tîrguri, unde plătesc vamă și perd zile multe. Când ori-care articol sau product n'ar avî preț îndestulitor în vremea de față, ci abia mai tîrziu, însoțirea în cas de lipsă dă în contul produselor împrumut economului, ca prin acela să-și acopere lipsele vremelnice. Tot însoțirea se îngrijește să aibă legături cu neguțătorii cari se deprind cu vinderea produselor care se recoltează prin membri.

Conducătorii din fruntea însoțirilor sînt gata pururea a povățui și sfătui pe membri în deosebite afaceri din viață. Deșteaptă, luminează, îndreaptă și călăusează pe singuratici, cum se se învîrtească și lucre în largul vieții sociale, ca să poată ajunge la îndestulare și fericire.

Preoții și învățătorii nostri foarte ușor ar pute începe întemeierea însoțirilor de înmormîntare. Aceste se pot întemeia fără nici un capital, ci se unesc 200—300 persoane care se obligă a plăti câte 10 cr. Când moare cineva dintre însoțiți rudeniilor se plătește 10—15 fl. pe cheltueala de înmormîntare. În modul acesta se capitalizează banii, încât peste 20—30 ani membrii pot fi îngropați fără să fie siliți a plăti.

Pentru îndeplinirea tuturor lucrurilor mai mari din viață, însoțirile s'au dovedit de bune, deci vrînd înaintare pe terenul economic, cărturarii nostri grăbească cu întemeierea aceloră.

Împregiurările ne poruncesc să grăbim noi înșine a pune fundament însoțirilor române în fiecare comună, că de nu priveghem și nu ne punem la lucru, vrășmașul care vrea perirea noastră, va cuceri terenul pentru însoțiri și noi vom fi sclaviți dimpreună cu poporul.

Nu este vreme de perdut, fiecare Român iubitor pe binele poporului să fie apostol adevărat pe acest teren, ca să ne închinăm și îngrădim de străini, cari stau la pîndă și se pregătesc să sară ca lupul în stînbă pentru sugrumarea noastră.

Împrotocolarea firmelor.

Adese-ori am sfătuit pe cetitorii noștri ca să se unească în societăți, pentru că în modul acesta pot să isprăvească lucruri multe și bune, care singuraticii nu sunt în stare a le duce la sfârșit.

Fiindcă unii dintre cetitorii noștri și-au exprimat dorința, ca să li-se spună cerințele și calea cum se înregistrează sau împrotocolază firmele de comerț, în cele ce urmează dăm povețele mai trebuincioase.

Când cineva dorește să se deprindă cu neguțerie mai extinsă, încât se poată lucra cu credit și firme de comerț de-adreptul, când dorește să nu fie numai boltaș ori dughenar simplu cu îngăduință sau licență de negoț (ipar igazolvány), atunci trebuie să și semneze firma la tribunalul regișc, pe al căruia teritor vrea să se stabilească ca comerciant.

Conform legii comerciale, fiecare comerciant înainte de ce și-ar deschide prăvălia, este îndatorat sub pedeapsă de 500 fl., ca să și împrotocolze firma la tribunalul pe teritorul căruia are prăvălia. Până odată n'a împlinit această cerință a legii, nu poate să se bucure de dreptul prescripționat în lege. Despre îndatoririle primite față de a treia persoană este îndatorat de a satisface.

Tribunalele regiști despre toți comercianții din teritorul seu hotărât, până unde și se extinde cercul de activitate, va conduce registre comerciale. Aceste registre sunt publice și pot fi cercate de ori și cine, la cerere semnatorului: și-le pune la îndemână.

Rugările, pentru împrotocolarea firmei, singuraticii sau însoțirii le pot face și cu cuvântul; dar societățile pe acții și însoțirile trebuie să ceară în scris împrotocolarea firmei la tribunalele pe a căror teritor se află.

Dacă împrotocolarea se cere cu cuvântul, atunci semnatorul firmelor sau împrotocolatorul va lua protocol cu doritorul de a și înregistra firma, la aceasta trebuie să alăture numai adevărata forului industrial, că își pricepe meseria. Când respectivul care cere împrotocolarea firmei sale personale n'ar fi cunoscut înaintea judecătoriei, atunci protocolarminte trebuie să și adevărească identitatea personală, cu doi martori vrednici de toată încrederea. Acest protocol se subscrie și din partea membrilor judecătoriei. Cu această ocaziune subscrie recurentul și exemplarele trebuincioase despre semnarea firmei. Aceste exemplare prin judecata tribunalului se trimit recurentului și totodată și se face cunoscută împrotocolarea firmei prin judecătorul sau notarul încredințați cu semnarea firmelor.

Exemplarele subscribe prin care cineva dorește a și semna firma, pot fi autenticate și prin notarul public. Așa, cine dorește a și împrotocola firma fără să ceară

aceasta personal, merge la notarul public și acolo adevărându-și identitatea persoanei, cere un act pe care își subscrie numele, ear' notarul public adevărește, că recurentul așa s'a îndatînat a și subscrie numele; pe acest protocol se pune un timbru de 50 cr. Recurentul pe lângă acest act face rugare timbrată tot cu 50 cr. ca să și se împrotocolze firma. *)

Cerându se semnarea firmei printr'o societate, însoțire sau societate pe acții, purcederea la semnarea firmei este împreunată de mai multe formalități. Rugarea trebuie să cuprindă scopul însoțirii, numele, starea și locuința celor din societate; dacă ar fi însoțire ori societate pe acții, atunci trebuie alăturate statutele protocolului despre întemeierea însoțirii, dovadă despre capitalul celor însoțiri, vremea pe cât s'a însoțit, direcțiunea și comitetul de supraveghere ales prin adunarea generală, în urmă locul stabilit pentru lucrările societății.

Când semnarea firmei, fie a singuraticului, fie a unei însoțiri nu se cere personal prin înfătoșare înaintea judecătorului, cum este prevăzut în punctul doi din §. 227 al legii comerciale, atunci atât persoana singuratică cât și direcțiunea unei societăți sau însoțiri își legitimizează subscrierea proprie prin notarul public.

Pentru autentificarea subscrierii la notarul public se plătește 50 cr., iară pentru luarea protocolului 25 cr. și timbrul protocolului 50 cr. Dacă s'ar recere autentificarea de nume pentru mai multe persoane, d. e. a unei direcțiuni atunci prima persoană trebuie să plătească pentru autentificarea subscrierii 50 cr. toate celelalte câte 25 cr. pe protocol timbru de 50 cr., și pentru protocol 25 cr. (art. LI. din 1880).

Fiecare judecată despre semnarea firmei trebuie să se subștearnă îndată după împrotocolare prin tribunalul ministrului de comerț și industrie, ca să se publice firma în „Központi Értesítő“, care este foaia oficioasă a afacerilor comerciale. Pentru publicarea firmei singuraticii plătesc 50 cr., ear' societățile 2 fl. Tribunalul la dorința celui care s'a semnat firma și pe cheltueala lui publică semnarea firmei și în alte ziare.

Nici o însoțire sau societate nu poate începe activitatea până odată nu și s'a semnat firma prin tribunal și până nu se publică în foaia oficioasă.

Pentru semnarea fiecărei firme se plătește o dare de 10 fl. prin timbrul lipit pe rugarea cu care se cere împrotocolarea firmei; când se cere semnarea sau pleni-potențarea unui procurist, adecă care este împuternicit a semna firma, se plătește dare de 5 fl., tot asemenea 5 fl. trebuie să se plătească pentru fiecare membru

*) Ord. ministr. de comerț și justiție din 1875 1 Dec. nr. 26.922.

care este ales într'o societate ca membru în direcțiune.

Registrele comerciale în care se împrotocolază firmele comerciale sunt documente publice, care se pot cere ori-când din partea publicului interesat. Despre împrotocolare, cât și despre documentele alăturate se pot primi copii și pot fi luate și copii autenticate.

Atât societățile, corporațiunile, cât și însoțirile se pot deprinde cu industria și neguțeria, 1884 art. XVII §. 3. Corporațiunile și societățile care se deprind cu comerț și neguțerie, sunt îndatorate a face arătate despre întreprinderea cu industrie ori neguțerie și ași câștiga adevărata industrială. **) Deschizând filiale, fie privat ori societate, trebuie deodată cu însinuarea să arete cine este conducătorul prăvăliei.

Curățenia pentru vite.

Amuțind câmpurile de gerul iernii, economul se retrage dinaintea vremii grele, la liniște. Nici această liniște însă nu viețea mai retrasă nu-l lasă fără lucru. Lucrul acesta este mai casnic și restrins. Economul singuratic, în ori-care împregiurări, trebuie să știe folosi vremea. Chiar împregiurarea, că poporul nostru timpul iernii îl petrece cu puțină deprindere, că este restrins mai mult la grijea vitelor, că n'are ceva industrie de casă, ca să poată și pe această cale folosi vremea: îl lipsește de venit și bunăstare.

Fiindcă cea mai mare parte dintre economii noștri sunt constrinși a întrebuința multă vreme din iarnă cu grijea vitelor, datorință au, ca cel puțin în aceasta să îndeplinească lucruri folositoare.

În prăsirea vitelor și economia cu dînsule, două sunt cerințele mai de frunte: nutrirea și curățenia. De nutrirea vitelor sunt constrinși cei mai mulți dintre economii a se îngrijii, că fără mîncare nu le pot lăsa; dar nu așa stă treaba cu curățenia.

Curățenia nu este o cerință, care însăși să se impună, aceea este mai mult lăsată de bunul plac al fiecărui econom. Aceasta este împregiurarea, care mă face să scriu mai înainte despre dînsa.

Curățenia este cea mai trebuincioasă pentru sănătatea trupei, este o trebuință, care urmează îndată după nutrirea, este neîncungiurat de lipsă atât pentru noi oameni, cât și pentru vite, care de altmăd numai în acele grajduri se pot săstîni, unde padimentul s'au podilele sunt bune.

Unde se pune cea mai bună grijă pentru nutrirea vitelor, unde li-se dă mîncarea cea mai bună și cu saț, dacă lipsește curățenia, vitele cresc cu greu, căci le împedecă murdăria și necurățenia. Așa fiind, economul trebuie să grijescă, ca în

**) Hot. min. com. 1885 nr. 12.327.

grajdul seu vitele se aibă curățenia trebuincioasă.

Economul sirguincios și pătrunzător în toate trebuințele, încă din vară, adecă de cu bună vreme s'a îngrijit, ca peste iarnă să aibă ce așterne sub vitele sale. Această îngrijire o poftesc două împrejurări: de o parte că numai prin așternut se pot ține vitele în curățenie, de alta, că numai pe această cale se poate aduna în măsură mare gunoiul atât de trebuincios pentru pământuri.

În economie toate lucrările sunt strins îmbinate unele de altele. Dacă o lucrare se isprăvește cu înțelepciune și socoteală, atunci aceea dă un izvor pentru alte foloase.

Curățenia se susține în grajduri scoțându-se cât de des gunoiul și mijlocind vitelor așternut regulat. De loc nu este bună datina unor economi, cari tot aștern paie peste olaltă zi de zi, apoi numai odată în săptămână scot gunoiul de sub vite. Aceasta o fac așa, diu socoteală, că pe această cale pot produce mai mult gunoiu și că acela poate fi mai bun.

Nu se poate primi de bună această îndatinare din următoarele motive: întâiu că strică sănătatea vitelor. Deosebitele paie, ori tului ce se aștern pături peste olaltă, încălzindu-se strică aerul din grajduri și vitele adese-ori se bolnăvesc. A doua, cu asemenea procedere nu se poate păstra nici curățenia, căci vitele se îngloadă până în genunchi în gunoiu, încât păstrarea curățeniei este exchisă cu totul. În asemenea grajduri vitele de comun pătinesc de picioare și ochi.

De regulă economii, cari doresc să aibă vite sănătoase, cari împărțesc vremea cu bună socoteală, cari atât dinșii cât și căsenii lor, fie membri din familie ori servitori vor ști, că grajdul în fiecare zi trebuie curățit de trei-ori.

Prima-dată se curățește dimineața înainte de mulsul vacilor și adăpat, cu această ocaziune se scoate gunoiul cu tot așternutul, mai ales unde sunt paie îndestulătoare pentru așternut. Uude s'ar afla mai puține, acolo și cu acestea se face economie ca se ajungă pe mai multă vreme. Adecă curățind grajdul, paieile din așternut ce ar fi mai uscate se dau cu furca cătră iesle, ear' cele ude se scot afară din grajd. Isprăvindu-se cu rinitul sau curățitul grajdului, mai întâiu se aștern paieile date la o parte, cătră acestea de nou se mai adaugă atâtea de câte este lipsă.

A doua-oară se rinește grajdul la amezii. De astădată nu se scot din grajd decât balegile și așternutul ce se află mângit.

Seara urmează rinitul de a treia-oară. Acum se porcede întocmai ca dimineața. La toată întâmplarea de această dată se pune așternut mai gros, pe care vitele să se poată odichni mai bine în vremea nopții.

Ușor se poate păstra curățenia în acele grajduri, unde pentru scurgerea udului

la picioarele dinapoi ale vitelor s'a făcut anume cisternă, sau scoc, prin care se poate scurge udul afară în ceva vas. De regulă unde sunt asemenea cisterne, sau unde sunt scocuri, cari trec pe sub părții grajdului, unde acele es afară se pun în pământ niște buți, cari au fost folosite la petrolu. Acestea săpându-se în pământ, udul care se scurge în ele se poate folosi ori-când are economul trebuință de dînsul.

Afară de rinitul grajdului, de curățenia vitelor se ține țeselatul aceloră. Dacă nu se poate în toată ziua, cel puțin la 2—3 zile, vitele trebuie țeselate și periate, că prin aceste lucrări se depărtează murdăria de pe pielea aceloră. Vitele grijite în grajd curat și des ceselate, chiar dacă sunt nutrite cu nutrețuri mai slabe, totuși sunt mai frumoase și grase ca cele pline de murdărie, chiar și dacă se nutresc cu mâncări mai bune.

Numeroși sunt plugarii nostri, cari se deprind cu prăsitul vitelor, cari doresc se aibă dobăudă diu crescutul vitelor; dar' pe lângă toate aceste nu puu nici un preț pe curățenie.

Sirăbătînd tîrgurile din ținuturile locuite de poporul nostru, abia vom afla vite grijite bine în partea ce se ține de curățenie. Omul pătruns de datorință, vîzînd murdăria ce lasă plugarii nostri pe vitele lor, încât cu lopata se poate culege gunoiul de pe șoldurile vitelor, se înfioră de nepăsarea și neglegința asta, care este păgubitoare atât pentru stăpîn, cât și pentru vite.

Economii nostri numai așa pot prăsi și crește vite pentru cari vrînd a le vinde pot primi preț bun, dacă le grijesc cu toată scumpătatea curățenia. Este adevărat păcat pe lângă pagubă, a-ți lăsa isvorul tîn de câștig în murdărie și gunoiu, când știi că după osteneală dorești să ai câștig.

Din toate acestea putem afla că curățenia vitelor ridică sănătatea și prețul aceloră, deci economii nostri cu scumpătate și grijă bună se le păstreze curățenia.

Știri economice.

Scăparea animalelor în casuri de foc. Când se iscă focuri pe sate, de care de obicei nu sînt cruțate grajdurile și alte clădiri economice, știm cu toții, că adese-ori avem mare greutate cu mîntuirea dobitoacelor din foc. Nu arare-ori s'a întîmplat, că au ars animalele, parte, că nu s'au putut scoate, parte că scoțându-se, s'au întors și au intrat de nou în grajd.

La întîmplări de aceste trebuie să băgăm de seamă la următoarele:

Mai înainte de toate nu e iertat, ca să ne perdem capul la asemenea întîmplări, ci să ne apucăm cu sînge rece de lucru, apoi e foarte rău, dacă facem larmă și sbierăm, căci atunci animalele spăriate de lucrarea flacării, se sparie și mai mult.

Căii, când e foc, părăsesc greu grajdul; s'a aflat însă că în casuri de aceste e bine, dacă punem șeaua pe cal sau hamul; calul atunci numai decât se lasă a fi scos afară.

La vitele cornute, boi, vaci, e bine a li-se astupa ochii, ca să le treacă spaima. Ochii să astupă cu țoale, sau dacă de aceste

nu sînt la îndemână, cu țundra (sumanul) de pe noi, cu pieptare ș. a. Atunci mai ușor se pot scoate din foc.

Mai mare greutate e cu porcii. Acestia numai cu sîla se pot scoate, anume așa, că unul prinde porcul de urechi, altul de picioarele dîndărpt și-l trage afară. Altcum făcînd, ne vom năcăji de giaba.

Galițele mai bine e să le vîrîm în saci. Dacă sînt în primejdie coșnițele cu albine, astupăm în grabă gaura coșnițelor și așa le mîntuim. Trebuie însă să destupăm în curînd găurile, căci dacă nu, — mai cu seamă în vremurile calde — albinele se nădușesc.

Oile însă se scapă cu greutate. Ca să fim asigurați pentru o primejdie, se recomandă următoarele:

În loc de a da sare oilor, sau a le lăsa la troacele cu sare seara, să o facem aceasta noaptea, la lumină de lampă și în deosebită vreme, înainte și după miezul nopții. La început aceasta e mai greu, dar' după câteva probe, oile cum vîd, că se deschide ușa es afară în fugă. Astfel și când e foc ele pot fi scăpate ușor.

Altcum apoi numai cu sîla le putem scoate, și unde sînt multe, aceasta e greu. În acest cas prindem berbecule și-l tragem cu sîla la ușa și oile le mînam după el, cu ajutorul cânilor. Dacă oile sînt puține, e mai bine să le scoatem pe sus, una câte una. Dacă zarea focului lucește mai tare la ușa, atunci ori-ce trudă e fozadar; atunci trebuie să facem o gură în părătele dimpotrivă și pe acolo să le scoatem.

Nici când însă se nu uităm a închide ușa grajdului, îndată ce am scos animalele, ca să nu se mai întoarcă îndărpt.

Plantă ucigătoare. Un botanic vestit, *C. Caurneille*, care se deprinde cu studiarea naturii deosebitelor plante în *Brasilia* a descoperit o plantă, care în măsură de totului mare ucide și strîpște albinele. Planta numită: *ararja albens* conținînd potirele florilor miere multă, foarte multe albine intră în dîusele se adune nectarul dulce. Albinele care odătră intră în potir află cursa din care nu pot scăpa ca vieată. Dacă totuși unele scapă cu vieată din cursă, ajungînd acasă se prăpădesc. Învîțatul amintit a observat, că floarea conține o umezeală, care trage la sine cu atîta putere limba albiei, încât chiar la albinele care pot scăpa din cursă, li-se rupe virful limbii pe umezeala cleioasă din potirul florii, deci prin această mutilare sînt ucise.

Lăptrea cunoștințelor economice. Ministrul de agricultură ungurese mîneacă din lipsa lăptirii cunoștințelor economice în cerc cât de larg, a ținut o sfătuire pentru statorirea mijloacelor, prin care s'ar pute duce la îndeplinire asemenea lucrare. Comisiunea, care s'a deprins cu desbaterea din întrebare declară: că numai prin școalele economice se poate ajunge scopul, deci cunoștințelor economice trebuie să li-se deschidă o cale mai grijită prin instruirea plugarilor din deosebite comitate. Ministrul dorește a-și extinde acțiunea instrucțiunii mai virtos peste 14 comitate. Pentru îndeplinirea lucrării va cerceta reuniunile economice și totodată va apela la sprighinul societății. Află de consult pentru împlinirea planului, ca să întocmească cursuri de iarnă pentru instruirea în cunoștințele economice. Plenipotențiații reuniunilor economice din 14 comitate au declarat, că dinșii sperează, că încă în această iarnă vor pute pune în praxă instruirea în cunoștințele economice.

Din toate aceste se vede, că și pe terenul economic vor porni lucruri, însă foarte firește Ungurii vor fi instruiți, aceste cursuri cu vremea vor pute fi supărătoare pentru noi.

Deci de bună vreme să ne pregătim, că chiar și pe acest teren vom întâmpina greutăți multe, căci deja se spune: „toți învățătorii vor fi siliți se țină instruire în cunoștințele economice; dar' în limba statului”. Apetitul vine mâncând, stăpânirea are să ne facă multe nedreptăți și greutăți, dacă nu ne vom ști apăsă de cu bună vreme.

Morarii din Austria. În 14 Decembrie st. n. Reuniunea morarilor din Austria a ținut adunarea generală în Viena. La adunarea aceasta afară de ministrul de agricultură a luat parte ministrii de comerț și comunicațiune sau căilor ferate. Desbaterile industrișilor au fost cât se poate de aspre contra stăpânirii ungurești, care nu se îngrijește să fie respectată ordinațiunea dată morilor din Ungaria, cari sânt provăzute cu îngăduință și favoruri deosebite. Morile ungurești sânt datoare visteriei statului cu 3¹/₂ milioane pentru vama grăului importat. Impregiurarea aceasta l-a hotărât pe ministrul austriac *Bilinski* ca să trimită comisari în Ungaria pentru constatarea adevărului. Morarii se roagă, ca vama restantă să fie încasată prin direcțorii austriaci, ear' pe viitor nici unei mori să nu 'i-se dea amânare de plată, — adevă creditul s'a șters.

Din traista cu povețele.

Intrebarea 159. Eu am înțeles despre moștenire, dar' n'am priceput deplin, văduva știu că capătă un pătrar din moșie. Eu doresc a ști: văduvul, bărbatul rămas de muiere poate să pretindă după partea muierei un pătrar ori ba?

Abonentul 2787.

Răspuns. Nu numai muierea văduvă, ci și bărbatul văduv are drept de moștenire după soția sa răposată, așa după-cum s'a scris în „Foia Poporului”.

Intrebarea 160. Din tîrg am cumpărat o păreche de cai, venind acasă am mers la primărie, unde am făcut înștiințare la juratul, care era de față. După-cum aflai din pîra de mai târziu, juratul nu spuse la jude, că eu am făcut înștiințare, deci acela mă pîrî la pretorul, care mă pedepsi cu 5 fl. pedeava și 3 fl. spese. Apoi 'mi-se spuse, că trebuia să merg cu cai cu tot la primărie, se vadă ce am cumpărat. Se poate să fiu cu drept pedepsit?

Gavosdia.

M. Breban.

Răspuns. În fiecare comitat e altă înțelegere cu privire la însinuarea vitelor. Noi nu le putem ști pe toate. Nu știm dar' cum sună statutul comitatului d-voastre, și de aceea nu 'ți putem da răspuns. Întrebă pe careva din frunții noștri din acele părți.

Intrebarea 161. Tatăl meu a avut o soră și s'a măritat, dar' a trăit cu bărbatul ei numai vre-o trei ani. Copii n'a avut, zestrea a rămas toată acolo. Bărbatul s'a însurat de neou, ear' averea s'a strămătat pe bărbat și pe muierea a doua. Bărbatul a murit de 19 ani și averea s'a mutat jumătate pe un copil al lor. Eu aș dori să știu, cu ce drept s'a strămătat averea pe bărbat și pe muierea a doua, fiindcă ei nu pot arăta nici un drept. S'ar pute să ajung la avere, fiindcă se trage după sora tatălui meu?

Costea.

Răspuns. Nu poți căpăta nimica, pentru-că dreptul de moștenire e al copiilor. D-ta nici atunci nu ai căpăta nimica, dacă nu ar fi rămas copii de răposatul, pentru-că nu stai în rudenie de sînge cu dînsul. Pe ce cale a trecut averea în mâinile sale, vei găsi singur dacă vei ceti cu băgare de seamă articolele noastre despre moștenire. Acolo s'a zis, că averea câștigată trece la văduv ori la văduvă, atunci când nu sînt copii. Așa va fi fost și cu bărbatul „surorii tatălui d-tale!”

Intrebarea 162. O femeie din comuna noastră a moștenit după bărbat mai multe pămînte întabulate în cartea funduară. Ea a început a vinde cu contract la bărbat. l ei. În anul 1895 a bătut-o foarte rău, a părăsit și a vîndut moșia cumpărată și acesta la altul, astăzi stă pe al patrulea proprietar. Împăcîndu-se ear' cu nevasta li pare rău după contractul încheiat și voește să-l nîmicască prin avocat. Fiindcă nici când a cumpărat și nici când a vîndut nu a fost împlinit anul 'al 24-lea pută-vor nimici contractul sau nu?

Beșimbac,

S. S.

Răspuns. Contractul din întrebare nu se poate nimici, și prin urmare nici realitățile trecute acuma în a patra mîna nu se pot lua îndărăt nici pe calca procesului. Totul ce s'ar pută face ar fi, să bagi vre-o câteva persoane în temniță. Dar' cu aceasta nu credem că s'ar mulțumi omul care dorește nîmicirea contractului, pentru-că primul candidat de temniță ar fi dînsul.

Intrebarea 163. Am chiriaș într-o casă care vinde beutură, capăt 25 fl. chirie. Notarul 'mi-au luat 3 fl. 50 cr. dare de venit. Cu dreptul trebuie să plătesc atîta sau nu? și dacă nu, unde trebuie să-l arăt?

Beșimbac.

S. S.

Răspuns. Noi credem că e bine socotită darea de venit după cîrîna d-tale. Întrebă altcum la direcțiunea de finanțe.

Intrebarea 164. Un tată de familie a răposat în anul 1894, după el au rămas 4 orfani în viață și o fată a murit cu 2 ani înaintea lui. Fata a fost măritată și după moartea ei a rămas o copilă care în decurs de 2 săptămîni după moartea mamei a murit și ea. Tatăl copilei s'a însurat a doua oară și cu femeia asta are doi copii. În anul 1895 a murit și ginerelul tatălui de mai sus. E de însemnat că averea, toată stă pe tatăl celor 4 orfani în viață. Nevasta a doua a ginerelui de mai sus pretinde ca să capete și ea la copiii ei parte ca unul din cei 4 orfani, oare cu ce este să capete sau nu? Și ce este de făcut, că până acum a fost mama celor patru orfani la notarul regesc pentru împărțirea rămasului după bărbatul seu, însă notarul public, cu tot prețul voește a le face parte, numai ca și orfanii ei cei doi să capete parte ca unul din cei patru orfani, la ce mama celor patru nu se învoește. Până acum au fost de 4 ori la pertractare, însă nu s'a făcut nici o ispravă. Oare ce trebuie să facă mama celor 4 orfani, ca să o isprăvească odată cu notarul public.

Beșimbac,

S. S.

Răspuns. Copiii născuți din a doua căsătorie a ginerelui, nu au drept de moștenire asupra averii socrului tatălui lor, —

afară că, tata lor a legat vre-un contract cu socrul seu la prima sa căsătorie. Muierea se-'și iee dară un avocat, care se studieze actele lăsamîntului,

Intrebarea 165. Am un frate, căruia de un an 'i-s'a iscat o boală de gură.

Pe limbă are unii solzi roșii, în forma grăunțelor de mac, cari sînt dela jumătate limba către gât, poate și pe gât în jos, dar' fără de a simți ceva durere, numai că aceste grăunțe foarte adesea îi cauzează amorte (răgușeală) mai cu seamă dimineața.

Cercat-a cu multe după învățul altora, dar' nimic nu 'i-a ajutat.

Abonentul 6402.

Răspuns. Boala despre care consultați este cu mult mai gingașă, decât noi din așa depărtare să te putem sfătui la vindecare. Boalele numai statorînd bine diagnosa se pot vindeca, deci căutați lecuire la oare-care medic din apropiere.

Intrebarea 166. Am o vițea rasă Pinzgau de 6 luni; de 2 luni s'a ivit pe ea niște pete scortșoase numite pecingine; nu știu ce se să o vindec, unii zic să o ung cu petrol, am încercat, dar' înzădar.

Peclea-română. Truță Teretean, ecoc...

Răspuns. Această boală este pecingine, buști de piele (Schen, börezeny), care se 'a-țește prin contagiu de pe o vită pe alta, însă nu este împreunată cu ceva boală din lăuntru. Deslipind coaja sau scoarța de pe rană, adăm sub ea pielea umedă și sîngerossă. Când scoarța de pe rană se deslipeș'e singură, atunci vedem unde este rana o umezeală lipicioasă.

Asta se poate vindeca în modul următor: luăm o parte de petrol cu patru părți oleie de in, cu acesta ungem pecinginea de mai multe-ori pe zi. Mai putem folosi următoarea unsoare din apotecă, care este destul de eficientă și bună: Rp. Unquent praecip albi unsemis (gram 17500), se ung ranele de 2 ori pe zi.

Intrebarea 167. Căsătorindu-se o femeie cu primul bărbat, care a murit a avut o fată. La vr'o cîrîva ani a avut aceea femeie o fată nelegiuită, care încă trăește. Femeia sus numită s'a măritat după alt bărbat, cu care a avut un copil și trăește. Acum în vară a murit femeia lăsamînd bărbatul văduv. După moartea ei a luat inventar o soră, care voește să facă parte și la fata cu bărbatul întâiu și la cea nelegiuită deopotrivă ca la copil și bărbatul să nu caoete nimica, măcar că el a cheltuit cu boala cât și cu îngroparea ei. Deci vă rog prea frumos a-'mi răspunde dacă capătă parte fetele sus numite și că a căta parte? Și copilul cît capătă? Asemenea și bărbatul a căta parte ar căpăta? Pe ce cale să umblăm ca să capete?

Comora-inferioară.

I. Popa.

Răspuns. Aici povestești împregiurările prin cari a trecut muerea, dar' nu știu cu nici un cuvînt este moșie ori avere mîșcătoare care să se poată împărți. Și totodată că dela femeia măritată, bărbatul prim ori al doilea se trage moșia sau că au câștigat-o cu unul din bărbați. Dacă moșia ori averea mîșcătoare este a muierei toți copiii au drept într-o măsură la avere, dacă este a bărbatului prim numai fata lui are drept de moștenire, în urmă dacă este a bărbatului al doilea atunci atît dînsul cît și copilul au proprietatea; dar' fetele numai la averea mamei pot fi împărțite. De altcum aceste lucruri făcîndu-se pertractarea lăsamîntului toate se statorîesc după-cum prescrie legea.

Carmen Sylva, Regina României.

Carmen Sylva.

Sylva-i pădure, **Carmen** e cântul, Cântecul selbei *) își ia avântul Cântat de sineși. — Dacă 'n pădure Naș fi născută o! de demult Nu lăsam cântul ca să mă fure; Dar' eu la pasări voios ascult, Pădurea toate 'm-le șoptește, Inima versul 'mi-l dăruște! Cânt și pădure sunt al meu cult.

Elisabeta, Regina Terii-Românești, al cărei chip impodobește azi »Foaia Poporului«, este nu numai Regină a unei țeri, este nu numai

crăiasa mândră a României, ci și o scriitoare și poetă, vestită și iubită în toată lumea. Cunoscută sub numele *Elisabeta* pentru strălucirea coroanei, ce-i impodobește fruntea înțeleaptă și pentru frumosul renume al tronului românesc, pe care Ea măreț îl impodobește ca o floare alături de viteazul Rege, Carol I. — Regina Elisabeta a României mai e încă cunoscută și sub numele gingaș de Carmen Sylva. Da, pentru-că, cum am zis, Ea e nu numai Regină, ci și scriitoare, și poetă.

Sunt multe la număr cărțile scrise și tipărite de Regina României; sunt multe, și

frumoase, toate înțelepte și pătrunzătoare toate, fie ele versuri, cântece, povești, istorii și altele câte numai a scris. Toate aceste cărți ale Reginei române s'au tipărit sub numele Carmen Sylva, pe care singură 'și-l-a ales ca nume de scriitoare-poetă.

S'a publicat și prin »Foaia Poporului« câte ceva din scrierile acestea frumoase scrise de Carmen Sylva. De altfel aceste scrieri sunt cunoscute nu numai de toți Românii, ci de toată lumea învățată. Pentru-că Carmen Sylva a scris nu numai românește, ci mai ales nemțește și franțozește. Când se tipărește vre-o

carte de-a Reginei, în ori-care limbă, cartea aceea se și grăbesc scriitorii a o traduce în deosebite alte limbi, și a o tipări, ca toate neamurile se o cunoască. Mai nu este popor de ceva seamă în lume, în a cărui limbă se nu se fi tradus una sau mai multe cărți scrise de Regina Carmen Sylva a României, — așa sunt ele de frumoase și pline de farmec și înțelepciune!

Carmen, cuvânt latinesc înseamnă cântec, ear' Sylva, tot latinesc, înseamnă pădure; prin urmare Carmen Sylva ar fi cam »cântec și pădure«, sau »cântecul pădurii«.

De ce și-a ales Regina chiar acest nume? — va întreba cineva. Ne spune Ea însăși prin versul seu, pe care l-am pus în fruntea acestui articol, și din care așa de limpede se vede iubirea pe care Regina o are pentru versuri, cântece și poezii, precum și pentru pădurea care șoptește și răsună de voioase ciripiri de paseri.

Silva-i pădure, Carmen e cântul,
Cântecul selbei își ia avântul
Cântat de sineși, — Dacă 'n pădure
N'as fi născută o! de demult
Nu lăsam cântul, ca să mă fure;
Dar' eu la paseri voios ascult,
Pădurea toate 'mi-le șoptește,
Inima versul 'mi-l dăruiește!
Cânt și pădure sunt al meu cult.

Toate scrierile înaltei scriitoare și poetă ne oglidează simțemintele nobile ale sufletului ei: gingășie, bunătate, iubire de mamă, iubire de neam și de țară, iubire de aproapele și de Dumnezeu. Născută în Germania, Neuvied, într-o lume frumoasă, cu ținuturi încântătoare, cu păduri, colini și riuri, a ajuns mai în urmă regina României, unde și-a regăsit aceeași lume frumoasă, împrejurată de aceleași frumșeți ale naturii, ca și patria unde s'a născut. Precum viteazul seu soț, regele Carol, îndată-ce a pășit pe pământul românesc și a luat a mână soartea Țerii Românești s'a simțit și mărturisit Român în tot sufletul seu, asemenea Română a devenit și Regina Elisabeta din toată inima sa. Bucuriile și durerile țerii au fost în tot deauna bucuriile și durerile ei. Când viteazul Rege Carol conducea cu arma în mână armata în luptele strălucite în contra Turcilor, luptele vestite dela Plevna și Grivița, Regina se îngrijea ca o mamă de alinarea suferințelor celor răniți și de mângâierea celor rămași orfani ori văduviți.

Soartea țeranului român i-a zăcut cu deosebire la inimă. De aceea mai ales de el se indeletnicia. S'a îngrijit de școli, de învățătura femeilor și de toate îmbunătățirile soșii lor. Și pentru ca să-i cunoască bine și să știe, că ce-i doare și ce doresc, Ea se cobora cu dragoste printre femeile dela sate și vorbea cu ele, și le întreba și asculta. Cântecele fetelor le însemna și le învăța, portul femeilor l-a primit însăși și l-a ridicat până la cea mai mare cinste, până la înălțimea tronului regesc, statorindu-i pentru totdeauna cinstea ce i-se cuvine.

În portul acesta frumos românesc ni-o arată pe mândra regină și icoana noastră de acum. Cum o privim ea ne dă mulțime de învățături mângâitoare și multă nădejde pentru viitorul neamului românesc.

Au fost timpuri când numele de român era nume de batjocură. Astăzi acest nume e tot așa de cinstit în lume, ca pe timpul Împăraților cei vestiți din Roma numele de Roman.

Au fost timpuri când țeranul român era iobaj și slugitor desprețuit de niște boieri străini cari s'au instăpănit asupra lui. Astăzi țeranul român, în toate părțile e cel puțin domn și stăpân pe ale sale, ear' într-o parte el e liber de tot.

Au fost vremuri când portul românesc era batjocorit și ținut ca ceva dejositor. Astăzi eată că același port românesc este îmbrăcat de o regină, și este purtat la cele mai sârbătorești privilegii înaintea Crailor și Împăraților.

Mai în toamnă, când M. Sa Monarchul nostru a fost la București, ca să cerceteze familia regală română cu grilegiul ospetului ce s'a dat în palatul din București în cinstea Monarchului Francisc Iosif și a curții Sale, Regina României, Carmen Sylva dimpreună cu toate doamnele înalte din împregiurul ei au fost îmbrăcate în haine românești, în costumul național al femeii române.

La atâta cinste a ajuns portul nostru național românesc!

E adevărat, că pe la noi gendarmii ungurești și acum mai prigonesc pe unele locuri pe ficiori și fete pentru câte un brâu ori o cingătoare de tricolor național, — dar' aceste nemernicii nu mai pot se schimbe mersul spre cinste și înălțare a portului național. Aceste încercări urite pot să ne dovedească încă dușmănia Ungurilor față de noi, dar' nu pot se întunece mărirea, ce i-s'a împărțit frumosului nostru port.

Cu timpul o se prindă minte și Ungurii, dacă nu de altceva, măcar de rușine, și nu o să se mai încerce a ne necinsti obiceiurile noastre din moși-strămoși.

Doar' au fost timpuri când legi s'au făcut în aceas-a țară, legi blăstămate, așa numite »Aprobate« — prin cari li-se opria Românilor de a purta haine de postav frumoase și mai cu gust.

Astăzi nici Ungurii nu ar mai cuteza o lege boacăna ca aceea, pentru-că vremurile au înaintat, spre binele și spre cinstea noastră.

Și dacă astăzi încă ministrii ungurești mai cutează a da ordinațiuni prin cari ne opresc de a ne intrupa noi ca partid național și a ne adună și sfatul în conferențe naționale, apoi și aceste opriri se vor trece azi mâne ca și cele din »Aprobate« și vor rămâne cel mult ca de poveste spre rușinea celor ce le-au iscodit. Pentru-că înzădar:

Viitor de aur românimca are,
Eu prevăd prin veacuri a ei înălțare!

Eată astăzi până lângă strălucirea tronului regesc s'a ridicat cinstea portului românesc.

Așa se va ridica cu timpul cinstea și renumele a tot ce e românesc.

Să ținem numai și mai departe cu aceeași tărie și cu aceeași mândrie la obiceiurile noastre, la portul nostru, la limba și neamul românesc, și nu avem să ne temem de nimic și de nime.

Seara de Crăciun.

S-a făcut seară. Zăpada groasă ce acoperea pământul a adus un ger aspru. Cerul era seniu și stelele scăpărau într'una. Prin ferestrele caselor licărea lumina de departe, căci satul era așezat pe deal. Colindătorii au început a colinda pe la case și glasul lor se auzia departe.

Covrigii și colacii stăteau gata la toate casele și își așteptau numai oamenii.

Colea la casa de lângă plopul cel înalt încă erau gata toate și colindătorii se pârindau unii după alții. Mama Stia împărția cu drag covrigi și nuci între colindători, azi era doar' ziua, în care își

putea arăta și ea, că din darul lui Dumnezeu avea de unde împărți. Toți erau vezeli în casă, numai Anuța sta supărată lângă vatră și sgârmăia câte-odată în cărbunii din giurul oalei, în care clocotea varza de Crăciun. Sta îngândurată de gândea că nici nu aude, nici nu vede ce era în giurul ei. Gândul îi rătăcea departe. Cum se nu, când Mitru îi făgăduise, că pe Crăciunul acesta va veni acasă. Nu l-a văzut de un an și trei luni, era departe dus, căci:

'L-a jurat Neamțul pe steag
Și-a lăsat ce i-a fost drag.

Cum a lucrat Anuța de veselă în ajunul Crăciunului, căci îl aștepta pe Mitru cu toată dragostea inimii. Colacul cel împletit frumos, ca de nuntă, năframa cea din trg care o cumpărase, nucile și merele și dragostea ei din inimă, toate îi așteptau pe Mitru, și totuși el nu mai venia.

De câte-ori auzia pași pe lângă casă inima i-se strîngea de bucurie, gândea că sînt pașii lui. De mult nu i-a mai auzit, urechile i-s'au desvătă de sunetul pașilor lui. Și Doamne, cum îi cunoștea înainte cu un an și ceva!

Cina era gata, toți s'au pus la masă și după osteneala multă ce au avut-o, cu inimă ușurată dând mulțumită lui Dumnezeu, că la toate le-a ajutat să le ese bine în capăt, s'au apucat de mâncare. Anuței nu-i trebuia cină, mai bine ar fi plăns să se mai ușureze de supărare, decât se mănuce ceva.

Mama Stia cuprinsă cu lucrurile ei uitase de venirea lui Mitru, numai după-aceea a văzut față supărată a Anuței și-a adus aminte.

— Oameni buni, — zise mama Stia — oare ce-i cu Mitru? Nu l-or fi lăsat, săracul, să vie acasă pe Crăciun.

— Vezi, mamă, că nu vine, — răspunse Anuța și au podidit-o lacrimile

Era târziu acum. Numai ici-olo se mai auziau glasuri de colindători.

Mama Stia își isprăvisse toate lucrurile și acum se gând-a la culcare.

Afară era ger aspru, zăpada ortăia sub picioare. Pe cărarușa îngușă ce ducea la casa mamei Stia mergea cu pași repezi un flicău sdravên și chipșă la față. Să oprește la fereastră și strigă odată: »Bună seara, seara lui Crăciun. sbbodu-i a colinda?« Nici nu i-s'a gătit vorba bine și în loc de răspuns s'a deschis ușa casei și Anuța cu ochii plini de lacrimi eșt înaintea celui sosit. Era Mitru.

Colacul împletit ca de nuntă, mere, nuci, vin din darul lui Dumnezeu și cărpa cu margini roșii, toate erau puse pe masă și cu veselie au petrecut până noaptea târziu seara de Crăciun.

Și cine oare a avut seară de Crăciun mai fericită ca Anuța?

Margareta Moldovan.

PARTEA ECONOMICĂ.

Început temeinic.

Adese ori am îndemnat și încurajat clasa inteligentă din mijlocul poporului, care este chemată a deștepta, lumina și povăzui poporul, care dela însuși Dumnezeu are menirea a conduce poporul atât în cunoștințele religioase, culturale cât și economice, ca să întocmească în cursul iernii prelegeri și cursuri economice.

Împărțirile ce ni-se aduc la cunoștință din comuna Fofeldea sunt o adevărată bucurie pentru noi, și totodată dovadă despre început temeinic.

Amicul poporului și proprietarul R. Cordescu, care prin propria sa diligență, sriguință și păstrare s'a ridicat la bunăstare, a deschis în școala confesională română din comuna Fofeldea un șir de prelegeri pentru poporul plugar, care le va ține în cursul iernii în fiecare Sâmbătă și Duminecă dela 6—8 ore seara.

La prelegerile deja ținute poporul se înfățișă în număr foarte mare așa, încât ascultătorii nici nu încăpeau în școală. Împregiurarea aceasta este dovadă, că poporul este doritor de cultură, știință și sfaturi bune, dacă este cine să le împărtășească.

Prin acest fapt al seu, dl Cordescu premerge cu un nou și strălucit exemplu în ceea-ce privește chemarea oamenilor noștri cu carte, cari petrec în mijlocul poporului.

Am avut de altmintrelea, încă multe alte fapte frumoase și generoase de înșirat din partea dlui Cordescu, care în scurtul timp de vre-o doi ani, de când s'a stabilit în comuna sa natală, a adus însemnate jertfe materiale și a pus la cale multe lucruri frumoase, cari merită a fi imitate de toți acei bărbați ai noștri, cari țin se stoarcă stima și recunoștință Românilor de bine.

Ne mai amintind de frumoasa fundațiune, ce d-sa a întemeiat pentru biserică și școala română de acolo, dl Cordescu, a inițiat în Fofeldea și înființarea unui institut de bani pe acțiune, cu un capital social de 20.000 fl. După-cum ni-se scrie, societatea de împrumut și depuneri este aproape de constituire și va purta numele „Cordiana”. Dl Cordescu obosește foarte mult, ca din fiii poporului să poată compune și un cor de plugari.

Dintre toate însă, exemplul ce ni-l dă dl Cordescu prin începutul prelegerilor populare publice, despre cari am amintit, întrece ori-ce laudă și-l recomandăm spre imitare tuturor bărbaților noștri cu carte dela sate. Mai virtuos precă și învățătorii în cursul serilor lungi de iarnă ar pute cănta desfătare și distragere întocmind astfel de prelegeri, nu numai că ar abate poporul dela cercetarea cărcămei și dela alte petreceri nefolositoare, ori chiar stricătioase, dar' ar contribui cu pași re-

pezi la deșteptarea și luminarea lui, căștigându-și cele mai frumoase merite.

Pentru conducătorii firești ai poporului nu poate fi mai mare răsplată și mângâiere decât creșterea poporului în cunoștințele trebuincioase pentru viață, prin cari pot duce poporul la bunăstare și îndestulare.

Ordinea materiilor despre care a ținut și va ține prelegeri dl Cordescu a fost prezentată și autorităților administrative, (fișolg-biroului), cu a căror învoire a deschis dl Cordescu seria prelegerilor sale.

Programul este acesta:

1. Despre microbi și agenții igienici, casierul, căldura, lumina, electricitatea, apa, pământul și climatele; hrana, beutura, curățenia, îmbrăcăminte, locuința și ocupațiunile omului.
2. Despre vasele în cari pregătim bucatile și modul de a le conserva.
3. Despre anumite tratamente medicale practice în casuri de boale și accidente.
4. Despre ploaie, ninsoare și gheață; fulgere și trăsnete; vulcani și cutremure de pământ.
5. Despre vite și noțiuni de agri și orticultură grădinarit.
6. Despre telefon și telepsichie; fonograf și telegraf; tipografie și litografie.
7. Despre barometru, termometru, hidrometru și pluviometru.
8. Despre drepturile și datoriile omului în diferitele state de pe pământ.
9. Anecdote și basme diferite.

Din programul acesta vedem, că poporul plugar 'i-s'a da ocaziune să audă desfășurându-i-se multe lucruri frumoase și cunoștințe ale materiei, despre cari poate n'a auzit nici-odată. Între aceste puncte din program se află și lucruri cu cari poporul stă în atingere, dar' nu știe să le pătrundă și cunoască din partea lor bună sau rea. Fără îndoială prin asemenea prelegeri deșteptând poporul 'i-se face și folos îmbelșugat atât pentru partea ce atinge sănătatea lui, cât și dobanda ce poate trage din învățăturile economice.

Din suflet dorim, ca dl Cordescu să afle mulți imitatori dintre inteligenții noștri.

Descoperire uimitoare.

Doi ingineri, Desgoffe și Avedic, despre facerea pâinei de-a-dreptul din grâu și fără nici una din perderile obicinuite la modul cum se macină azi.

Se știe, că făina cuprinde cu mult mai puține părți folositoare organismului nostru decât grâul.

Descoperirea celor doi ingineri mai sus amintiți șterge cu totul industria molară. Pe dată-ce descoperirea d-lor Desgoffe și Avedic se va pune în practică

toate milioanele și miliardele astăzi vrite în morile atât de artistic întocmite, vor fi ca și aruncate pe gârlă.

Morile de azi nu numai că strică făina prin încălzire, dar' măcinatul și cernutul fac să se pierdă o mulțime de materii hrănitoare azotate, oleiuri, silice, fosfate, toate de cea mai mare nevoie pentru hrana și sănătatea noastră. Acuma se, știe că pâinea albă nu e hrană îndestulitoare — câni hrăniți 50 de zile cu pâine, au perit.

Pâinea cu adevărat bună e cea neagră, dar' până acum era pregătită rău. S'au făcut o mulțime de cercetări și încercări de a face pâine completă; dar' pâinea capătă prin metodele de până acum, era acră, greoaie, rău mestecată și sub coaja rumenă se forma altă coajă tare și grea de spart.

„Panificatorul antispir” se numește invenția inginerilor mai sus citați, și vom da aici după foaia *Le Peuple* descrierea noului metod.

„Panificatorul antispir” unește munca măcinatului, cernutului și frământatului și pentru asta întrebuițează o unealtă ușoară, care poate fi pusă în mișcare ori de oameni ori de motori.

Autorii spun, că aparatul e alcătuit din două helici una scorburoasă, învîrtindu-se în lăuntru altei helici concentrice, fixată de clădire. A doua helice e și ea scorburoasă și are sus un coș prin care se toarnă grâul neconținut, după trebuință: partea de jos a coșului corespunde cu intrarea în helici, între cari grâul intră și ese pe la partea opusă, unde se află o unealtă care frământă pasta (aluat).

Înainte de a turna grâul în coș, îl spală, curăță și ună după trebuință.

Din coș grâul pătrunde dela sine în aparat, între ridicăturile de diferențiale și de sens contrar ale celor două helice, adică între helicele ce se mișcă și cele ce stau pe loc, ridicături cari sdrobesc deodată simburile și partea făinoasă, trecându-le prin ridicături cari se micșorează din ce în ce mai mult și la eșirea din antispiră formează un amestec intim, care la eșire e o pastă omogenă.

Așa e de omogen, încât nici ochiul, nici gustul, nu pot găsi vre-o deosebire.

Ori-ce urmă de țărțe a dispărut; abia se dau pe față prin oriși-care slabă culoare roșietică a paștei.

Le Peuple mai spune, că un aparat de acestea lucrează la nr. 47 strada Madeleine, Bruxelles, așa că ori-cine poate să-și dea seama de bunăstarea pâinei ce ese din antispir.

Pâinea aceasta e cu deservire igienică, adecă sănătoasă, de oare-ce cuprinde tot acidul fosforic din grâu. După părerea doctorilor și a oamenilor de știință, apără, prin calitățile sale tonice, de o mulțime de boale, precum slăbirea generală, dilatarea stomacului etc.

Tămăduie de diabetă, podagră, anemie. Bogăția ei în gluten face să înceze îngrășarea. În sfârșit fostatele cuprinse în țărțe dau mușchilor și scheletului ajutorul cel mai folositor și mai bun, că e vorba de dezvoltarea copiilor.

Vom mai spune, urmează *Le Peuple*, că pâinea aceasta hrănește de două-ori cât cea albă și costă mai puțin decât cea mai ieftină pâine de acum. Se poate deci zice, că e *revoluție adevărată în chestia alimentației* sau nutririi.

(Gaz. Săt.)

Intimpinare.

În „Economul nr. 49, la rubrica „Din traista cu povețele“, sub întrebarea 150 locuitorul sărac,“ din Fofeldea mă învinuiește, că:

a) m'am apucat în anul trecut cu câțiva oameni din comitetul satului și am hotărât, ca să descopieze (cine?) cartea noastră funduară din Sibiu, și să o aduc în comuna noastră;

b) am decopiat-o greșit și n'am legalizat-o după lego, așa că nu ne este acum de nici un folos, dar' ni-se cere câte 4 cr. de fiecare parte, ceea-ce face suma de 400 fl. v. a.

În restul întrebării se tratează de proprietari *curagioși* care nu plătesc taxa de 4 cr., și de cei *slabi de ânger* cari plătesc; mai departe acest lucru cu „aruncarea banilor în vânt“ se califică de „pecat scigător la cer“.

Deși n'ar trebui să mă jignească învinuirii neprobate, totuși îmi iau voo a restabili prin cele următoare adevărul:

a) este exact că s'au decopiat cartea funduară a comunei Fofeldea, dar' nu la hotărârea mea și a „catorva oameni“, ci în urma ordinului superiorilor mei, la hotărârea comitetului comunal intrunit în ședință, despre ce există conclud legal;

b) decopierea a îndeplinit-o un funcționar verșat în astfel de a faveri și câteva probe de colationare cu originalul m'au convins de exacta decopiere și astfel n'am crezut de necesar a legaliza copia cu care lucru, dispunând comuna de 1500 foi, să ar fi consumat suma de bani (numai în timbre 1500 fl. cel puțin), ce în fapt ar fi fost „aruncare de bani în vânt“. Copia cărții funduare, este adevărat, conține greșeli față cu starea suplică a proprietarilor, dar' nu față cu originalul și tocmai constatarea și eventuala îndreptare a acestor greșeli, a fost motivul principal al decopierii, ca pe aceasta cale se știe proprietarii cum stau cu proprietatea lor. Greșelile cele mai multe provin din împregiurarea, că la compunerea cărții funduare, cei mai mulți *neștiind* însemnătatea ei, nu s'au înfățișat la realitățile lor, și așa s'a înscris alese-ori pe alt nume, despre ce nici cartea funduară, nici decopiatorul și cu atât mai puțin pot fi tras eu la răspundere și încă în fața întreg publicului cetitor.

În aceea-ce privește taxa care se încasează dela proprietari pentru părțile trebuie să constat, că „locuitorul sărac“ poate tocmai fiind că e sărac o a luat *în duplu*, căci toți așa numiții „slabi de ânger“ au plătit și plătesc numai câte 2 cr., de oare-ce nu se cere mai mult de parțelă. Această taxă se încasează nu prin mine, ci prin un încredințat al reprezentanței comunale.

Cu cei „slabi de ânger“ cari plătesc taxa de 2 cr., nu mă mai ocup, ear' celor „curagioși“ cari se opun și de cari mulțumită Domnului sunt foarte puțini, le pun în vedere

urmările prescrise pentru opucerea în aducerea în deplinire a concluzelor aprobate. Aceasta am crezut de cuviință a le pune în fața bunilor proprietari din Fofeldea.

Fofeldea, în 4/16 Decembrie 1896.

Toată stima:

Toma Ienciu, notar comunal.

Știri economice.

Nimicirea vermililor din oalele de flori. Nimic nu e mai frumos în casă, decât niște oale cu flori frumoase și bine grijite. De multe-ori se întâmplă însă, că florile pe lângă cea mai mare grijă ce li-se dă se vestejesc și pier, ear' stăpâna casei nu știe că ce poate fi pricina? În cele mai multe cazuri pricina sunt vermiile mărunței, cari stau ascunși în pământul din oalele cu flori și rod mereu la rădăcina florilor. Pentru a scăpa florile de casa de această pacoste, este a se folosi următorul mijloc, bun și ieftin: să se iee zece castanii sălbatici, și peste ele să se toarne o litră de apă, lăsându-se să stea la loc cald timp de 24 ore. Dimineata apoi când se udă florile din oale (udarea să se facă astfel, ce pământul din oală să se moaie bine) să se toarne pe deasupra câte 2—4 linguri din apa în care zăc castaniiile, și care e atât de nepăcută vermililor, încât la moment ea toți din pământ la suprafață, unde pot fi apoi ușor nimiciți.

Port comercial. Camera comercială și industrială din Budapesta, în 16 Dec. st. n. a ținut o adunare unde s'a discutat mai multe afaceri; mai însemnată este hotărârea ministrului de comerț prin care face cunoscut, că s'ă răstă vremea pentru clădirea unui port comercial pe malul Dunării. Lucrurile pregătitoare și proiectul clădirii este dat unei comisii, care împrăvindu-și lucrarea, va fi conchemată o schetă din pricepători se statoresca modul lucrării.

Cât de groasă se fie ghița? Pentru-ca omul să poată umbla pe ghiță fără nici o primejdie trebuie să aibă ghița o grosime de cel puțin 4 centimetri. La o grosime de 8 centimetri, poate să treacă o companie întregă de soldați peste ghiță, însă nu în fugă mare, ci în pași mărunți. Pentru călăreți și pentru trăsuri să cere o grosime de 15 centimetri. Ear' la grosimea de 36 centimetri, toria gheței e atât de mare, încât pot să treacă trenuri întregi, cu vagoane cât de multe, peste ea, și nu se va frânge. În momentul în care se începe topirea, ghița devine însă primejdioasă, fie ea cât de groasă, și pentru aceea nu e bine să se încredă omul în ea.

Din traista cu povețele.

Întrebarea 168. Am un băiat în vîrstă de 25 de ani, care n'a fost sănătos dela 5—6 ani. Nădușeală l'a apucat în piept care totdeauna când s'a început iarna cu frig, a tot tușit. Acum a trecut un an de când zăc tot în pat; am probat cu multe feluri de leacuri, și doctorii mi-au spus că nu-l pot face sănătos. Dela asentare a trecut și acum trebuie să plătesc dare pentru el tot 8 fl. pe an; am început a plăti din anul trecut, dar' ce voiu face, că sînt om de 57 de ani și am slăbit și nu pot plăti atîția bani.

Răspuns. Taxa militară trebuie să o plătești pentru ficior, cu toate-că e bolnăvicios. Numai atunci nu ar trebui să plătești, dacă doctorii ar fi aflat la asentare că nu e bun de lucru ficiorul d-tale. Cearcă de altcum prin atestat dela medic și prin notarul cercual a-l mîntul de sub dare.

Întrebarea 169. Muierea mea a moștenit o casă de 300 stângini dela o mătușă a ei pentru-că am grijit-o și îngropat-o, plătind multe datorii după casă. Eu am toate cîtele în ladă; casa s'a întabulat pe mine și pe muiere, care o ținem de 10 ani. În vară am vrut să o vindem, deci m'am dus la notar și l'am întrebat, dacă este ceva pedecă la cărțile funduare, am aflat într'un loc 80 fl. întabulați și într'alt loc 25 fl. Nime nu poate arăta că eu aș fi făcut această datorie. Notarul zice, ca să umblu în rînd să mi destabilizeze datoria. M'am dus la casa de dare, acolo ear' așa se găsește și am zis ca să-mi arate, că cine m'a întabulat, și mi-a răspuns, că întabulatul este bătrîna și mi-a spus că din care an este întabulată datoria.

Soborșin.

Cr. I.

Răspuns. La întrebarea aceasta îți-am pute răspunde dacă am vedea extrasul din cartea funduară, ca să vedem cum, când și pentru cine s'au întabulat banii. Notarul public nu-ți va fi vorbit de extras de botez, ci de însemnare de moarte și inventar. — ear' lucrurile acestea le face notarul comunal. Ține-te de sfatul notarului public, că nu poate să fie rău, dar' bagă bine seama ce-ți spune.

Întrebarea 170. Eu sînt ginere, și averea pe care sînt nu e scrisă pe tatăl muierei mele, ci pe moșul ei. Noi sîntem trei cîmători, soacra văduvă, rămasă de soacra mea și doi gineri, să binevoii a mă îndrepta, să ce și cum să știu eu face, ca să știu ce mi se cuvine muierei mele. Ginerelul celalalt spune, că el să rămîna în casă, că e mai bătrîn. Când a luat pe cumpăna nu s'a însurat am numai mai tîrziu a venit. Eu l'a să aduc însurat, și pe acea învoială a soacrilor, muierei și a cumpnatei și pe aceea mi-a dat scrisoare din casa orașului.

I. D.

Răspuns. Mai înainte de toate făceti inventar despre averea aceluia care se așă scris în cartea funduară de stăpîn, adică a moșului, și cereți pertractarea lăsamîntului. La pertractare arată contractul, vi se va face apoi pașe după lege.

Întrebarea 171. Soacră-mea lucrînd la o petrarie în hotarul erarului de mai mulți ani cu 8 vite, avîndu-și totodată și locuința acolo, în tot anul plătește pentru pășurat la izlazul erarului, unui om, care pe seama cîlor sale a cumpărat iarba din acest izlaz de pe un teritor mai mare, în care pase și cîii soacrei mele. Soacră-mea avînd însă casă și pământ și în Gârliște, delamărhele dumnesei nu pase nici măcar un cîis în izlazul comunal, antistia comunală cu forța voește, ca dînsa să plătească și în comună marha, deși dînsa de bunăvoie plătește două vite la izlazul comunal, ceea-ce cuget că n'ar fi cu dreptul.

Răspuns. La întrebarea d-tale nu putem răspunde, pentru-că noi de aici nu putem ști cum să manipulează izlazul în comuna Gârliște, fiindcă în fiecare comună e introdusă altă manipulare. Dela soacra d-tale se va cere de bună-seamă dare de pământ separată pe izlaz, și aceasta trebuie plătită. Fă altcum întrebare la pretură.